

PIRMOJI PAGALBA NETEKUS SĄMONĖS

Jei nėra galvos ar stuburo traumos požymių, kvėpuojantį, bet nesąmoningą nukentėjusįjį reikia paguldyti į stabilią šoninę padėtį.

Ji palaiko atvirus kvėpavimo takus:

1. priklaupkite šalia nukentėjusiojo ir ištiesti jo kojas;
2. arčiau esančią ranką sulenkti per peties ir alkūnės sąnarius stačiais kampais;
3. delną atversti aukštyn;
4. kitą ranką permesti per krūtinės ląstą, prie skruosto;
5. sulenkti toliau nuo savęs esančią koją stačiu kampu per klubo ir kelio sąnarius;
6. uždėti rankas ant tolesnių peties bei klubo arba kelio sąnarių ir vienodai paversti ant šono;
7. viršutinės rankos delną pakišti po apatiniu žandu;
8. viršutinę koją sulenkti stačiu kampu;
9. atlošti galvą, taip užtikrindami atvirus kvėpavimo takus;
10. po skruostu pakišus delną galva turi būti stabili;
11. pakartotinai vertinti gyvybines organizmo funkcijas.

Galvos smegenų trauma.

Svarbiausias galvos smegenų traumas požymis – sąmonės sutrikimas. Netekęs sąmonės žmogus nesugeba reaguoti į išorinius dirgiklius.

Patyrus galvos smegenų traumą, **netekus sąmonės gali:**

1. užkristi liežuviu šaknis;
2. išnykti kosulio ar rijimo refleksai;
3. sustoti kvėpavimas;
4. žmogus gali užspringti krauju, skrandžio turiniu, gali uždusti.

Galvos smegenų traumas požymiai:

1. kraujavimas iš nosies, burnos, ausies;
2. gelsvo ar kraujingo skysčio tekėjimas iš ausų;
3. nosies ar galvos žaizdos;
4. mėlynės aplink akis, už ausų;
5. galvos ar veido asimetrija, deformacija;
6. stiprūs galvos skausmai;
7. vietinis galvos audinių patinimas;
8. sunkėjanti sąmonės būklė arba visiškas jos netekimas;
9. vienos akies vyzdžio išsiplėtimas;
10. vienos pusės rankos ir kojos silpnumas ar paralyžius.

Pirmoji pagalba galvos smegenų traumas atveju:

1. jei nukentėjusysis sąmoningas, nuraminti ir suteikti jam patogią kūno padėtį;
2. kviesti GMP;
3. sekti nukentėjusiojo sąmonę, kvėpavimą ir kraujotaką;
4. jei yra atvira žaizda, uždėti spaudžiamąjį tvarstį;
5. jei sąmonės netekimas buvo trumpalaikis, nepalikti nukentėjusiojo, sekti jo būklę;
6. jei nukentėjusysis nesąmoningas, atverti kvėpavimo takus, pakelti apatinį žandikaulį, įvertinti kvėpavimą, pasirengti prireikus daryti įpūtimus ir krūtinės ląstos paspaudimus.

Stuburo traumos požymiai:

1. skausmas kaklo ar nugaros srityje;
2. iškrypimas ar išsigaubimas nuo normalios stuburo ašies;
3. patinimas pažeidimo vietoje;

Kai patyrus stuburo traumą ažeistos nugaros smegenys:

1. išnykusi judesių kontrolė galūnėse žemiau pažeidimo;
2. išnykę ar nenormalūs jautimai (deginimas, dilgčiojimas), galūnė nejudri, sunki ar suglebusi;
3. išnykusi šlapinimosi ir tuštinimosi kontrolė;
4. sunku kvėpuoti.

Pirmoji pagalba stuburo traumos atveju (esant sąmonei):

1. nukentėjusiajam neleisti judėti;
2. kviesti GMP;
3. paprašyti šalia esančiųjų iš rūbų padaryti volelius ir jais fiksuoti galvą neutralioje pozicijoje;
4. sekti pagrindines gyvybines funkcijas (sąmonę, kvėpavimą, širdies veiklą).

Jeigu nukentėjusysis nesąmoningas, sustojo kvėpavimas ir širdies veikla, pradėti gaivinti. Pagal galimybes reikia stengtis apsaugoti stuburą nuo judesių. Tačiau tai neturi trukdyti gaivinimui.